

מראי מקומות- חולין ק"ה

(ד) **בשר בין השינים מהו, קרי עלי' הבשר עודנו בין שיניהם- פי' הטור (יו"ד פ"ט, א'), דלפי רש"י דטעם להא דצריך להמתין בין בשר לגבינה הוא משום השומן, א"כ שאלה זו דבשר בין השינים הוא לאחר הזמן, דהיינו דאף אם לאחר הו' שעות יש בשר בין שיניו, מהו הדין (ופי' הרא"ש [סי' ה'] דשאלת הגמ' הוא האם הבשר חשיב מעוכל או לא). וע"ז השיב הגמ' דהבשר עודנו בין שיניהם, דצריך להסירו. וכ' הדרכי משה (א') בשם הר"ן דאין צריך להמתין עוד שש שעות, רק דצריך להסיר הבשר, וכ' דמשמע דצריך גם קנוח הפה. אבל להרמב"ם דס"ל דטעם דצריך להמתין ו' שעות הוא משום הבשר שבין השיניים, כ' הטור דלאחר ו' שעות, אפי' אם הבשר עדיין בין השיניים, מותר. וביאר הפרישה שהוא משום דכבר מעוכל הוא. אולם לדעת הרמב"ם צ"ע שאלת הגמ', וכן הק' המהר"ם, הלא עיקר טעם דצריך לשהות ו' שעות הוא משום הבשר שבין השיניים, דלאחר השיעור שהיי' הבשר מעוכל, וא"כ מהו שאלת הגמ' בכלל. ותי' המהר"ם דלא הי' בלשון שאלה, אלא קר' הוא, הרי למה צריך להמתין משום בשר בין השיניים, הרי אינו חשוב עוד בשר כיון שהוא בין שיניו, וע"ז תי' דקרא כתי' הבשר בין שיניהם, דהיינו דשפיר נקרא בשר. והב"ח (שם, א') תי' דשאלת הגמ' הי' אם יש לסמוך על ניקור הבשר שבין השינים, שלא יהא צריך לשהות הו' שעות, וקרי לי' הבשר עודנו בין שיניהם, כלומר, אין לסמוך על הניקור, דעדיין הבשר בין שיניהם, אף אחר הניקור. והוסיף דמזה הוציא הרמב"ם את פסק דינו דצריך לשהות כשיעור הוי משום הבשר שבין השינים.**

(ה) **דאילו אבא הוה סייר נכסי' תרי זמני ביומא, ואנא לא סיירנא אלא חדא זימנא- כ' הים של שלמה (סוף סי' ט'), "ומדמדמי האי עניין לאיסורא, וקרי אנפשי' חלא בר חמרא, למדנו מזה רוב הזהירות על איבוד ממנו, כדי שלא יצטרך לבריות, וליהנות מאחרים, באם אפשר לו מיגיעתו ומשלו אשרי לו,**

(א) **אלא ב"ש אומרים מקנח וה"ה למדיח... מר אמר חדא ומר אמר חדא ול"פ- כ' הלב ארי' דמכאן מוכח דס"ל להגמ' דאין צריך לדקדק איזו מהן יהי' תחלה, אם קינח או הדחה, וכדאי' בהגהות מיימוני בשם מהר"ם, דאל"כ, לא הי' צריך לדחוקי דלא פליגי, דהוה מצי למימר דפליגי בזה, דב"ש סבר מקנח תחלה, וב"ה סבר מדיח תחלה, אע"כ שאין קפידא בזה.**

(ב) **אכל בשר אסור לאכול גבינה- פרש"י, משום דבשר מוציא שומן, והוא נדבק בפה ומאריך בטעמו. אבל הרמב"ם (מאכ"א ט', כ"ח) כ' דטעם הדבר הוא "מפני הבשר של בין השינים, שאינו סר בקנוח". וע' בטור (יו"ד פ"ט, א') שהביא ב' הטעמים, וכ' שיש נפק"מ בין הטעמים, דלפי רש"י, אז אפי' אם נשאר בשר בין השיניים לאחר ו' שעות (שהוא כ' דזהו השיעור דבין סעודה לסעודה), צריך להסירו, דלא אמרי' דנתעכל לאחר ו' שעות (דהבין דזהו פי' בדברי הרמב"ם, וכמש"כ הפרישה שם [ב']), וגם אם לא נשאר שום בשר בין השיניים, צריך להמתין השיעור, משום דהבשר מוציא הטעם ומושך עד זמן ארוך. וכ' דלפי רש"י גם אם רק לועס הבשר בשביל תינוק, אבל לא אכלו, אי"צ להמתין, שהרי כיון שלא אכלו אינו מוציא טעם. אבל לפי הרמב"ם צריך להמתין אם לועס לתינוק, ואי"צ להסיר מן שיניו לאחר הזמן, וסיים הטור שיש לאחוז בחומרי ב' הטעמים.**

(ג) **אלא כמה ישהה בין גבינה לבשר, א"ל ולא כלום- אולם ע' בחוט שני (הל' רבית, בקובץ ענינם, עמ' קנה), שכ' דכל זה רק אם עושה קנוח והדחה, אבל אם אינו עושה קנוח והדחה, אז באמת צריך להמתין ו' שעות בין גבינה לבשר, שהרי לא מצינו גבול לדין זה דצריך קנוח והדחה, ולכן מסתבר דאם לא עשה קנוח והדחה, דצריך להמתין כמו בין בשר לגבינה.**

גבינה עצמה אחר תבשיל של בשר, או בשר עצמו אחר תבשיל של גבינה, אז חייב ליטול את ידיו. אולם כ' הרמ"א דנוהגין להחמיר שלא לאכול גבינה אחר תבשיל של בשר כמו אחר בשר עצמו. וע' ביד אברהם שהביא שבדרכי משה מוכח דה"ה תבשיל של גבינה אין לאכול אחר תבשיל של בשר, אבל כ' בדבריו הרמ"א שם בהג"ה משמע דאין להחמיר בזה.

(ח) מפני מה אמרו מים אחרונים חובה, שמלח סדומית יש שמסמא את העינים - כ' השלחן ערוך (או"ח קפ"א, י'), יש שאין נוהגים ליטול מים אחרונים. ופי' המ"ב שהוא משום שאין מלח סדומית מצוי בינינו, ומשום ידים מזוהמות אין חוששין, דהואיל ועכשיו איננו מקפידין לרחצן מלכלוך המאכל, א"כ אי"ז קרוי זוהמא לנו. אבל הביא שהביאור הגר"א כ' דצריך ליטול גם האידנא, דס"ל דטעם מלח סדומית וידים מזוהמות שייך גם עכשיו, וכ"כ המג"א בשם המקובלים, דכל אדם יזהר במים אחרונים.

(ט) אמרה להו, מאי איעביד לכו, דלא מקנח לכו בחספא, וכו' - יש לע', מניין לה שהוא משום שלא מקנח להו בחספא, הרי אמרו מילתא. וכ' המהרש"א דהיא לא הוה ידעה דאמרו מילתא, ולכן סברה דמה שאינה יכולה להזיקן, היינו משום דלא מקנחא להו בחספא. ועוד כ', דמה שאינן מקנחין בחספא, וכו', מהני שאינן יכולין להזיק להם בגופן, אבל עדיין יכולה לאסור הספינה, וזה היו יכולין להתיר ע"י אמירתם (ומשמע דכוונתו לומר דע"י אמירה לחוד לא יהיו יכולין להשמר מהזיק גופן).

ומשו"ה אמרו הצדיקים מדקדקים אפי' בפחות משה פרוטה.

(ו) אחרונים אין נוטלין אלא בכלי - ומסקנת הגמ' בעמוד ב' הוא דמה שאין נוטלים מים אחרונים על הקרקע, היינו משום דרוח רעה שורה בהן. והביא המשנה ברורה (קפ"א, ד') טעם הדבר מהלבוש, שיש חשש סכנה לעובר עליהם. ולכן כ' דבמקום שאין עוברים שם, מותר ליטול גם ע"ג קרקע, ולכן מותר ליטלם תחת השלחן. וע' בביאור הלכה שם שהביא משאר פוסקים דטעם כלי הוא משום דאין הרוח רעה שורה אלא היכא דשופכם על הקרקע, אבל כששופכם בכלי אין רוח רעה שורה כלל. וכ' דנפק"מ בין הטעמים הוא במי שנוטל מים אחרונים לכלי, אם יכול שוב לשופכם על הקרקע, לפי הלבוש, הרי יש בהם רוח רעה, ועדיין שייך החשש שא' ניזוק מהם. אבל לפי שאר פוסקים, הרי אין כאן רוח רעה כלל (אולם צידד דאי"ז נפק"מ, דאולי אפי' לאחר שנטל מים אחרונים בכלי, ושוב שופכם על הרצפה, אי' רוח רעה). עוד הביא נפק"מ במ"ב באם יכולין ליטלם ע"ג רצפה, דלפי שאר פוסקים, י"א דאין הרוח רעה שורה אא"כ שופכם ע"ג קרקע ממש, ולא ע"ג רצפה. אבל הלבוש החמיר בזה, לשיטתו, דאף בכלי יש רוח רעה, וכל הנדון הוא אם יש לחוש להזיק מי שדורס עליו, ובזה אין נפק"מ בין קרקע ובין רצפה.

(ז) לא שנו אלא בין תבשיל לתבשיל - נח' הראשונים בזה, שי' רשב"ם הובא בתוס' הוא דמיירי בששניהם תבשילין של בשר או שניהם של גבינה, אבל בין תבשיל של בשר לגבינה שלפניו חובה ליטול ידיו, ולגבינה שלאחריו לא קאמר כלל, שהרי אי"ז מותר אפי' בנטילה עד סעודה אחרת. אבל ר"ת חולק וס"ל דמיירי בתבשיל של בשר ותבשיל של גבינה (ותבשיל של בשר תחלה), דכיון דאין הגבינה והבשר בעין, רק הטעם, א"כ אין נטילת ידים ביניהם חובה אלא רשות. אבל בין תבשיל לגבינה חובה ליטול ידיו, כיון דהגבינה עצמה בעין. ובשו"ע (יו"ד פ"ט, ג') פסק דאכל תבשיל של בשר מותר לאכול אחריו תבשיל של גבינה, והנטילה שביניהם אינה אלא רשות, אבל אם אוכל